

WAARDE HALEN UIT SNOEIHOUD

aanbesteden van houtige biomassa
uit openbaar groen

IN 'T KORT...

Snoeihout heeft waarde als brandstof en als grondstof. Beheerders van de openbare ruimte kunnen de keuze voor de benutting van snoeihout aan de markt laten, of hier actief zelf sturing aan geven. Dit laatste is wenselijk wanneer een beheerder specifieke duurzaamheidsdoelstellingen heeft, bijvoorbeeld lokaal hergebruik van snoeihout. Openbare aanbestedingen geven de nodige mogelijkheden te sturen in het gebruik van snoeihout en het bevorderen van innovatie door marktpartijen. Een zorgvuldige inrichting van het aanbestedingsproces is daarbij cruciaal.

UITGAVE
APR 2015

BVOR

Bij het beheer van de openbare ruimte komen grote hoeveelheden houtig materiaal vrij. Voor het grootste deel is dit snoeihout. Daarnaast ontstaat hout door de kap van bomen, wanneer deze ziek zijn of moeten wijken voor een andere gebiedsinrichting.

Sinds een aantal jaren wordt dit hout voor een groot deel aangewend voor energieproductie. Door de waarde die het hout als brandstof vertegenwoordigt, is de afzet niet langer een kostenpost maar een opbrengst. Beheerders van de openbare ruimte kunnen ervoor kiezen om hout gericht te sturen naar een (lokale) bio-energiecentrale, dan wel de toepassing aan de markt te laten. Wat wenselijk is, hangt onder meer af van de duurzaamheidsdoelen van de beheerder.

Een openbare aanbesteding geeft de nodige mogelijkheden om sturing te geven aan de benutting van houtige reststromen. Zorgvuldige voorbereiding en uitvoering van een aanbesteding is essentieel om procedurele risico's te voorkomen en tegelijkertijd de beleidsdoelen te realiseren.

Deze factsheet geeft tips aan bestuurders die via een aanbesteding ervoor willen zorgen dat de afzet en verwerking van houtige reststromen bijdraagt aan hun beleidsdoelen op het gebied van klimaat, lokale economie, innovatie, etc. Deze factsheet is primair gericht op een doelgerichte aanbestedingsstrategie en op het proces van aanbesteding. Nuttige achtergrondinformatie is te vinden in de referenties achterop deze factsheet.

SPECIFICEER WELKE BELEIDSDOELEN BELANGRIJK ZIJN

Bij het aanbesteden van het onderhoud van groenvoorzieningen en het verwerken van de vrijkomende reststromen mag een aanbestedende dienst rekening houden met zijn eigen beleidsdoelen en ambities op het gebied van duurzaamheid. Het staat de aanbestedende dienst vrij om 'duurzaamheid' op eigen wijze te definiëren. In het geval van houtige biomassa zal het vaak gaan om duurzaamheidsdoelen gerelateerd aan klimaat (CO₂-reductie) of een biobased economie. Daarnaast kunnen doelen rond de 'lokale economie' of de 'lokale benutting van reststromen' een rol spelen. Ook mag men duurzaamheidsaspecten als 'social return' hierbij betrekken.

Voorwaarde is dat de aanbestedende dienst bij de definitie van duurzaamheid in de aanbesteding refereert aan uitgangspunten die de eigen organisatie hierover heeft vastgelegd (in bijvoorbeeld beleidsdocumenten). Vervolgens kan de dienst in elk afzonderlijk bestek specifieke eisen en voorwaarden opnemen om die beleidsdoelen te realiseren. De inschrijvingen worden dan beoordeeld op een combinatie van prijs, duurzaamheidseisen en eventuele andere kwaliteitseisen. Dit heet EMVI: Economisch Meest Voordelige Inschrijving.

INTEGRALE AANBESTEDING VERSUS AANBESTEDING IN PERCELEN

Bij het onderhoud van de openbare ruimte komt een diversiteit aan reststromen vrij. Naast snoeihout is dit onder meer bermgras en blad. Tezamen worden deze stromen ook wel aangeduid als groenafval.

Een aanbestedende dienst kan kiezen voor een integrale aanbesteding van het groenafval of kan ervoor kiezen de verwerking van de deelstromen uit groenafval in afzonderlijke percelen aan te besteden.

Bij het integraal aanbesteden van groenafval wordt het ondernemerschap van de markt gebruikt om te komen tot optimale verwerking van (de deelstromen) groenafval. Bij een aanbesteding in percelen neemt de aanbestedende dienst zelf de regie over de verwerking per deelstroom. Aanbesteding in percelen geeft de beste mogelijkheden voor het gericht sturen van houtige biomassa naar een (lokale) bio-energiecentrale. Duurzaamheidsdoelen en opbrengsten voor hout kunnen hierdoor worden geoptimaliseerd.

Hier staat tegenover dat in andere percelen de niet-houtige biomassa overblijft (blad, gras). Over het algemeen is dit materiaal van mindere kwaliteit, waarvan de verwerking geld kost. Naarmate de kwaliteit minder is, is het materiaal minder aantrekkelijk voor marktpartijen en zijn de kosten navenant hoger.

Bij de keuze tussen integraal aanbesteden en aanbesteden in percelen moet de aanbestedende dienst zich niet laten verblinden door de opbrengsten die het hout-perceel kan genereren. Waar het om gaat zijn de totale kosten en opbrengsten van de verwerking van alle deelstromen uit groenafval, hetzij in percelen hetzij integraal. Een goede marktconsultatie helpt bij de keuze (zie onderstaand).

EEN OF TWEE CONTRACTEN VOOR GROENONDERHOUD EN AFZET AAN BIO-ENERGIECENTRALE

De aanbestedende dienst kan de keuze voor de bio-energiecentrale aan de groenaannemer overlaten. Dan is er maar één contract nodig voor zowel onderhoud van groenvoorzieningen als de afzet van het hout. Voordeel voor de aanbestedende dienst is dat de verantwoordelijkheid voor de afzet en kwaliteit van het hout volledig bij de groenaannemer ligt. Voor de aanbestedende dienst geldt wel een zorgplicht: het zeker stellen dat het hout inderdaad conform het contract wordt verwerkt.

Een reëel alternatief is twee contracten: een voor het groenonderhoud en een voor de afzet aan de bio-energiecentrale. De aanbestedende dienst blijft eigenaar van het hout en levert dit aan een gewenste centrale. Dit kan bijvoorbeeld interessant zijn als investeringen in een (lokale) bio-energiecentrale nodig zijn en de aanbestedende dienst dit met een langdurig contract in zijn regio wil stimuleren. Voor het groenonderhoud kan zo wel een kortere contractperiode worden gehanteerd. Belangrijk bij deze benadering is dat het onderhoudscontract zowel de kwaliteit van het hout als de voorwaarden voor levering bij de bio-energie centrale moet omschrijven. Dit geldt ook voor het contract met de bio-energiecentrale. Dit vereist zorgvuldige afstemming tussen beide contracten.

CONTRACTDUUR EN INNOVATIE

Wanneer een aanbestedende dienst nieuwe (lokale) bio-energie initiatieven wil stimuleren, is de contractduur een essentiële factor. Een contract van een of enkele jaren biedt marktpartijen immers te weinig perspectief tot investeren in nieuwe technologie. Bij langere contracten ontstaat hier meer ruimte voor.

Een aanbestedende dienst kan investeringen desgewenst natuurlijk ook op andere manieren faciliteren. Denk bijvoorbeeld aan subsidies of een innovatief partnerschap. Hierbij dient men wel rekening te houden met EU-regels rondom overheidssteun en het voorkomen van ongelijke behandeling en oneerlijke mededinging.

FUNCTIONEEL SPECIFICEREN

Het is verstandig om de bestekseisen niet technisch maar functioneel te specificeren als bij de benutting van hout als brandstof marktinnovatie gewenst is. Dan staat in de uitvraag niet in detail beschreven hoe de leverancier het werk moet uitvoeren, maar staat alleen het beoogde resultaat of de prestatie centraal. Leveranciers beschrijven in dat geval in hun aanbieding hoe ze het gewenste resultaat denken te bereiken en vanzelfsprekend tegen welke prijs.

Om de inschrijvingen onderling te kunnen vergelijken is een objectief beoordelingskader nodig. Hiervoor zijn inmiddels verschillende bewezen methoden voorhanden, zoals het gebruik van een kwalitatief classificatieschema (hoogwaardigheid van verwerking) of het beoordelen op het CO₂-effect van verwerking.

PROCESMATIGE AANDACHTSPUNTEN

1. Zorg voor een betrokken interne organisatie en start tijdig

Bij het definiëren en implementeren van opties voor verwaarding van houtige reststromen zijn bij de aanbestedende dienst verschillende disciplines betrokken, waaronder beleid (duurzaamheid), inkoop, uitvoering en de juridische afdeling. Om draagvlak voor de ambities te creëren en te behouden is het verstandig deze afdelingen vroegtijdig te betrekken bij het vormgeven van een aanbesteding rond houtige reststromen.

Een aanbestedingsproces kan alleen zorgvuldig verlopen wanneer er voldoende tijd en ruimte is om relevante interne en externe stakeholders te betrekken. Het is van belang om het voorbereidingstraject voor de aanbesteding tijdig te starten, dat wil zeggen ruim voordat het nieuwe contract moet worden gegund. In de praktijk is dit al gauw een half jaar tot een jaar vóór deze datum. Daarnaast is het uiteraard van belang voldoende interne capaciteit te reserveren.

2. Voorkom tegenvallers: houdt een gedegen marktconsultatie

Een marktconsultatie is een instrument om vóór publicatie van de aanbestedingsdocumenten aan marktpartijen reactie te vragen op de voorgenomen strategie, procedures, contractvoorwaarden en gunningscriteria. Het zorgt ook voor actuele kennis van de (regionale) houtmarkt: relevante spelers, activiteiten, marktprijzen, technieken en innovaties. Let er hierbij ook op dat potentiële marktpartijen niet onbedoeld worden bevoordeeld.

3. Verificatie van geleverde prestaties - contractmanagement

Duurzame aanbesteding van houtige reststromen is voor veel partijen relatief nieuw. Dit geldt zowel voor terreinbeheerders, onderhoudsbedrijven en verwerkingsbedrijven. Daarom is het belangrijk dat het contractmanagement ruimte biedt voor optimalisatie, zonder afbreuk te doen aan de gemaakte afspraken. Op deze wijze kunnen partijen bij voortschrijdend inzicht hun activiteiten aanpassen met uiteindelijk een beter totaalresultaat. Beloften en afspraken hierover moeten controleerbaar zijn en vastgelegd in het contract. Het is gebruikelijk om in een startoverleg te bespreken. In de praktijk blijkt het vaak nodig om te controleren of leveranciers de beloofde prestaties daadwerkelijk nakomen.

PRAKTISCHE INFORMATIE

- BVOR (2014). 'Handreiking duurzaam aanbesteden groenafval'
- www.pianoo.nl. Website van PIANOo, het expertisecentrum aanbesteden van de Rijksoverheid
- RVO (2014). Warmte uit hout – een handreiking voor initiatiefnemers van bio-energie installaties.
- Factsheet: 'Groenafval als groene grondstof – duurzaam en innovatiegericht aanbesteden van de verwerking van groenafval'
- Factsheet: 'Meer waarde halen uit gras – duurzaam en innovatiegericht aanbesteden van het maaien en verwerken van gras'
- Factsheet: 'Gras benutten als substraat voor vergisting - praktische aanbevelingen voor terreinbeheerders, maaibedrijven en vergisters'

OVER DEZE FACTSHEET

Deze factsheet is geschreven als onderdeel van het werkprogramma van de Sector Natuur, Bos, Landschap en Houtketen (NBLH) binnen het Agroconvenant. De NBLH-sector, waarin zijn vertegenwoordigd de BVOR, de VBNE en het Platform Hout in Nederland (PHN), hebben in 2008 het Agroconvenant Schoon & Zuinig getekend. Hierin heeft de sector zich gecommitteerd aan het aan de markt beschikbaar stellen van 32 PJ biomassa in 2020. Hiervoor onderneemt deze verschillende activiteiten om marktpartijen en anderen te stimuleren deze biomassa beschikbaar te stellen en te gebruiken. Deze factsheet past daarin. Publicatie is mede mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

CONTACT

BVOR

Agro Business Park 38
6708 PW Wageningen

T (0317) 42 67 55

E info@bvor.nl

W www.bvor.nl

